
ÁBRAHÁM MARIANN

A 2006-BAN MEGJELENT KÉT ÚJ ZONGORAISKOLÁRÓL

Lakos Ágnes: A BARÁTSÁGOS ZONGORAISKOLA I-IV

Apagyi Mária: ZONGORÁLOM I. 1

Minden korszak a saját elképzelése szerint hozza létre az akkori igényeknek megfelelő pedagógiai kiadványokat, tankönyveket, kottákat.

A háború után, a negyvenes években adta ki Czövek Erna két Zongoraiskoláját. Nagy jelentősége abban állt, hogy 45 után össze tudta toborozni a zeneszerzőket és kifejezetten a készülő iskolák számára – azok tartalmi felépítésének céljaira – pedagógiai darabokat komponáltatott. Szervánszky, Járdányi, Horusitzky, Ránki, Sugár, Szőnyi és még többen mások is írtak gyermekdal feldolgozásokat kifejezetten ezekben az iskolába. Az első kiadványban azonban csak játékdal és népdal volt. Semmi olyasmi, ami a gyermek mozgáskultúráját fejleszteni kívánta volna. Így a gyermekek, akik ebből tanultak, énekelni tudtak, de zongorázni kevésbé.

A Komjáthy féle Zongoraiskola már ennél korszerűbb volt, mert az első kötetbe próbált beletenni kis ujjgyakorlatokat, míg a másodikba beleépít rövid Czerny etűdöket is. De az iskola darab anyagának válogatásánál nagyon sok megkötéssel kellett megbírkóznuk. Kuhlau műveit például nem akarták engedélyezni, mondván, hogy az nem jó zene. Tilos volt átiratokat közölni. Ebbe a zongoraiskolába az akkori tanárok „jobban bele tudtak kapaszkodni”, mert hasonlóbb volt a repertoárja ahhoz, amiből ők tanultak annakidején.

Pontosan húsz évvel ezelőtt, 1986-ban decemberében alkalmam adódott arra, hogy egy riportot készítek a kiváló tanárral, az alapfokon tanító tanárok szaktanácsadójával, Komjáthy Aladárnéval (Manyi nénivel) elsősorban arról, hogyan készült a még ma is előszeretettel használt kiadványuk, és mi a véleménye annak korszerűségéről. A tanártársai közreműködésével szerkesztett és általa kiadott Zongoraiskola 1966-ban jelent meg (II. kötete 67-ben). Becses emlékként őrzöm a magnókazettát, melyen vidám, dinamikus hangon beszél arról a lázas buzgalomról, ahogy a hatvanas években a legjobb zenei anyagot próbálták összeállítani az iskola számára. Ugyanakkor – két évtized távlatából – meglepően reálsan kinyilvánította véleményét is a kiadványról.

„A mi zongoraiskolánk, bármennyire is sokan használják – már nem korszerű! (1986 !) Amikor készítettük, nem rendelkezünk még a kezdők tanításával kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokkal. Felépítésében ugyan elfogadható, de arányaiban szétfolyó. Ma már sokkal többet bírna el a gyermek, ebben túl sok például a parlando jellegű dal, ami gyerekeknek nem is való.

Én már régóta várom, hogy új iskola szülessen” – mondta „mert már 20 éve van a miénk forgalomban és ennyi idő után a szemlélete elavult. Bizonyos darabok még ma is nagyon kedveltek. A Ránki „Kopogós” például slágerszám lett, de a Czövek iskola számára íródott, először ott jelent meg. A darabot mi is szeretnénk volna közölni, de jogi szabályok miatt nem lehetett. Végül kis rafinéria árán Ránki mégis lehetővé tette. Hozzáillesztett egy kis záradékot!

Én előttem világító szoborként áll Kodály, és ahogy öregszem, mindinkább rájövök, arra, hogy ő mit is akart. Szerepe felbecsülhetetlen. Kodálytól mindenki félt, de azzal

hogy féltek tőle, és az énekoktatás annyira fontossá vált az általános iskolákban, az éneklő hang és a meghallás igénye teljesen új levegőt hozott a mechanikussá vált zongoraoktatásba is. Óriási horderejű új dolog volt ez. Csak azt nem tudom, hogy a magyar gyermek miért utálta meg a magyar népdalt? Amikor Amerikában voltam, ott hallottam a gyerekeket énekelni. Méghozzá nagyon szépen!

A hangszeren én esküszöm arra, hogy szekund lépéssel kell kezdeni. Tudom, ma már ez megrögzött, régimódi tanításnak tűnik. De több évtizedes tapasztalatom bizonyító erejű ebben a kérdésben. Én a harmadik ujjal kezdetek, mert a pentachordig akarok eljutni. Ettől a középponttól, középujjtól lefelé és fölfelé haladunk. Legfontosabb elvem, hogy a lüktetést érezni, sőt hallani is kell. Nekem is kulcsszavam az, hogy a tanítás kreatív módon történjék. Az éneklés a zenei megvalósítás irányában indítsa meg a gyermeket, a ritmust, a kezdést és a zárást élje meg. Nemcsak a darab számít, hanem az is, hogyan teszi azonnal személyessé valaki azt. Meghallja-e a növendék, amit csinál? Én el akarom juttatni a gyermeket azonnal, már az első órákon az élményig. Én nem a tehetségben, hanem az átlagban gondolkodom. Nekem legfontosabb, hogy az átlag-tehetségű gyermeket megtartsam a zenének.”

A Komjáthy Zongoraiskolát avantgard új kiadványok követték, Kurtág György: Játékok, Soproni József: Jegyzetlapok című sorozata, Sári József eleinte kéziratban terjedt, ma már kiadott számtalan új hangot megütő pedagógiai célú gyermek és ifjúság számára írt műve, a Tarka-barka című kiadvány, Durkó Zsolt gyermekdarabjai.... E sorozatok azonban tanulmányi szempontból nem szisztematikusan felépített gyűjtemények. De képviselik a zenei stílus változások történetének egy rendkívül új hangot megfogalmazó korszakát, mintegy 30 évet.

Majd hamarosan jó néhány új zongoraiskola is megjelent. 1992-ben látott napvilágot Aszalós Tünde: „A zongorázó gyermek” című kiadványa, 1993-ban Teőke Mariann „Találkozások a zongoránál” I.-II.-ik kötete (majd később a többi), 1996-ban Papp Lajos „Zongora ABC”-je és 1997-ben Gonda János: „A rögtönzés világa” című sorozata. Mindemellett évtizedeken át ismerkedhettünk dr. Pásztor Zsuzsa hangszeres előkészítés mozgással című útmutatóival, melyek a hangszerhez vezető utat a mozdulatok finom érzékelésének kifejlesztésére alapozzák. Most pedig, 2006-ban több éves előkészület után megjelent két korszerű Zongoraiskola.

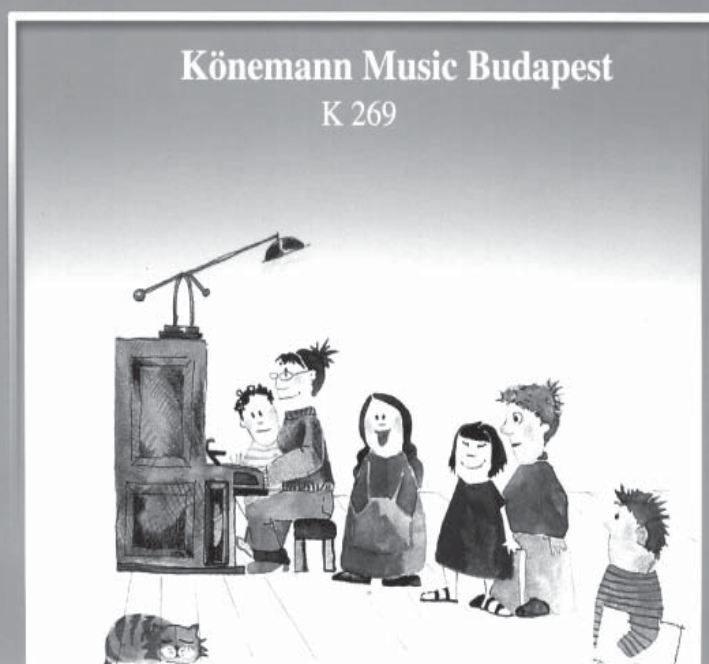
A BARÁTSÁGOS ZONGORAISKOLA (1-4. kötet)

Nemcsak a szemlélet, hanem az ismeretanyag változása is egy-két évtized után elavulttá teszi a könyveket. Ehhez hasonlóan magától értetődik, hogy a zongoraiskolák darabgyűjteménye, felépítése is egy idő után mind külsőleg, mind belsőleg felújításra szorul. A mai gyermeknek nemcsak befogadóképessége nagyobb – ahogy már Komjáthy Aladárné évtizedekkel ezelőtt is megállapította – hanem felfogóképessége is általában gyorsabb, szereti a színes és mozgalmas külső megjelenítést. A csodálatosan színes, vonzó, „A barátságos zongoraiskola” című kiadvány négy kötete a legtökéletesebben szolgálja ezt a célt. Az iskolát **Lakos Ágnes** állította össze, munkája nagy gyakorlati tapasztalatra épült. A négy kötet felépítésében valóban zongoraiskola. Ugyanakkor nem száraz és didaktikus szellemet sugároz, hanem már megjelenésében is a mai gyermek által megszokott sokszínű környezetben, színes meseszerű rajzokkal körülvevé mutatja be a zenedarabokat. Ez napjainkban a külföldön megjelent zongoraiskolák általánosan

Lakos Ágnes

A barátságos zongoraiskola

1.

követett gyakorlata. Az iskola a hangszerhez ülés első pillanatától szisztematikusan vezeti a gyermeket tanulmányaiban. A legalapvetőbb ismeretek elsajátítása után magyar és európai gyermekdalok játékaival kezd. Kitekintést nyújt. Klasszikus, tonális alapokra épül, a korszerű modern hangvételt kiváló zeneszerző munkatársának, Orbán Györgynek művei biztosítják. A gyermek ezáltal a kezdet kezdetétől bevezetést nyer több évszázados zenei hagyományba, valamint ezzel egyidejűleg a XXI. században már letisztult, mai hangvételi zenei világba is. Az avantgárd korszak mintegy 30-40 évének szerzői a kötetekben jogi nehézségek miatt nem szerepelhetnek, ez azonban az elmúlt évtizedekben megjelent kiadványokból könnyen pótolható.

A társaszenélés sokoldalú hasznát és örömét a három- és négykezes darabokkal a zongoraiskola a kezdet kezdetétől biztosítja. A háromkezes összeállításban a gyermek csak egy sort játszik, míg a tanár szólama biztosítja azt, hogy egyszerű zenei tevékenysége

közben gazdag zenei anyagot hallhasson. (Hasonló szellemű darabok születtek már korábban is Pl. Sári József: Lépésről-lépésre című kiadványa.) A négy kötet repertoárja rendkívül széles, nemzetközi skálán mozog. A bőséges darabválasztás lehetővé teszi, hogy a tanár ne mindig ugyan azt a művet tanítsa hasonló fokon lévő növendékének. Így maga a munka folyamata is színesebbé, élvezetesebbé válik. A gyűjteményben képviselve vannak az elmúlt évszázad ma már klasszikusnak nevezhető zeneszerző nagyságai is. Kiváló ötlet a kották végén lévő jelmagyarázat és az életrajzi ismertető, mely segít a mű és a szerző zenetörténeti korba való beillesztésébe.

Véleményem szerint egy ilyen tanulmányi kötet kézbevétele színes szépségével elejét vehetné annak a lehetetlen gyakorlatnak is, hogy a növendékek összefüggéstelen, fénymásolt, össze-vissza gyűrt lapokból tanuljanak, miközben sokszor a szerző nevét sem tudják. Egy fénymásolt papírlap semmiféle esztétikai jelentéssel nem bír, és magát a zenetanulás munkafolyamatát is komolytalanná, hasonló jellegűvé teszi. A vizuális élmény mindig elsődlegesebben ragadja meg a gyermeket, hangulati keretet ad ahhoz, aminek megtanulása esetleg nehézséget jelent. Ezért a megjelenítés rendkívül fontos, még akkor is, ha a kiadvány árát növeli.

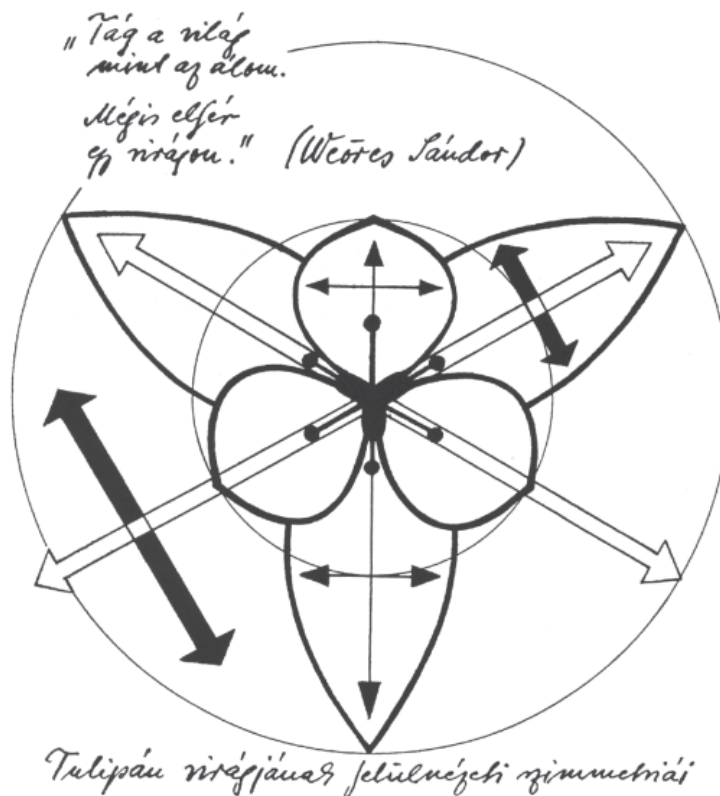
A másik kiadvány egy több évtizedes, iskolateremtő életmű összegzése, **Apagyi Mária** munkája a

ZONGORÁLOM — KREATÍV ZONGORATANULÁS I. 1

A Zongoraiskola* célja a minden emberben meglévő kreatív képességek kibontakoztatása és megerősítése, mely egy többoldalú művészi élményanyagba ágyazva vezeti a növendéket. A hangszerhez való közelítésben Apagyi Mária zongoraiskolája a megszokottól eltérően épül fel, mert a zenével ismerkedni vágyó először nem csak egy hangszer szakmai feladataiban tevékenykedik, hanem a művészetek világába lép be. Példák során át fedeztet fel, érteti meg, hogy a művészetekhez hasonlóan azonos belső rendező elvek vezérlik a természetet, melyben élünk, a tudományos gondolkodást, mely arra hivatott, hogy a természet törvényszerűségeit feltárja, alkalmazza. Ezáltal a zenére fogékony gyermek lelkében és szellemében érzékletesen, fokozatosan kitárulhat az őt körülvevő világ, és ennek élményével közeledhet az általa választott hangszerhez, a zongorához.

A Zongoraiskola felépítésének tudatos célkitűzése, hogy már a kezdeti, elemi ismeretek birtokában is, a növendék saját gondolkodásmódját, fantáziáját nyitogassa. Minden új elemből improvizáltat, vagyis egyéni módon is gyakoroltatja, elmélyíti a felismert általános építő elveket. Képzőművészeti, építészeti példákkal illusztrálja és támasztja alá a különböző művészetekben rejlő analógiákat. A hangok, hangzások világa tehát a növendék saját fantáziájából fakadva nyerheti el élő és érzékletes élményét. Az adott témakörnek megfelelően – mind a klasszikus nyelvezetű, mind a könnyebb zenei műfaj világából merítve – különböző nehézségű kompozíciók is segítik a tanulmányokat, a tudatosan letisztázott építőelvek elmélyítését. A kötetek több tanulmányi évre szóló zeneművet is tartalmaznak.

* A 6 kötetes kotta-könyv a tervek szerint a 2007. évben a pécsi Pro Pannonia Kiadónál jelenik meg.

A gyermek képzeletvilága a zene hangjait, történeit rajzokban, színekben is visszaadhatja. E művészi tevékenységek egymásra gyakorolt, egymást erősítő kölcsönös hatása sokoldalúan gazdagítja személyiségét, mert amellet, hogy intellektuálisan letisztázza, elmagyarázza, a kiadvány felépítésével az általános gondolkodás részévé is teszi azt, amit tanít, meg is érezteti, szellemileg felfedeztet, fel is dolgoztatja a zenét. Az emberi szellem és személyiség gazdagítása az élet bármely területére, bármilyen pályára kerülő fiatal számára így rendkívüli útravalót ad.

Ez a több évtizeden át a gyakorlatban is kipróbált művészi-pedagógiai vezetés tiszta gondolkodással, lépésről-lépésre halad, komplex ismereteket és élményt nyújt. A gyermek zenetanulását nem szűkíti be egy hangszer stúdiumának egyre nehezedő feladataira. Ezért Apagyi Mária Zongoraiskolája szemléletében semmi máshoz nem hasonlítható. A XXI. század gyermekeinek zenetanulása számára nyit kaput, akiktől környezetük a specializálódás mellett egyre inkább elvárja majd a sokoldalúbb, tágabb betekintést a világ különböző területeire is, miközben megtanulnak igényeik és érdeklődésük mértéke szerint muzsikálni.

Lakos Ágnes: Barátságos zongoraiskolájának négy kötete és Apagyi Mária: Zongoráalom című – kreatív zongoratanulást elősegítő – már megjelent első kötete kiváló, újszerű, vonzó kiadvány. A gyermekek kottatárának alapját képezhetik több évre szólóan és rászolgálhatnak arra, hogy örömmel és izgalommal teli érdeklődéssel léphessenek be és haladhassanak tanulmányaikkal a zene világában.